

**Tiesību teorijas, tiesību filozofijas un Latvijas tiesību vēstures jomas
2025./2026. akadēmiskā gada vasaras eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi	3
1. jautājums. Tiesību teorija	3
2. jautājums. Tiesību filozofija	5
3. jautājums. Latvijas tiesību vēsture.....	7
Praktiskās daļas uzdevums.....	10

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Tiesību teorija

Tiesību normu kolīziju sekas traucē normālai tiesību sistēmas darbībai, ietekmē tiesiskā regulējuma efektivitāti, var aizskart personu tiesības un ietekmēt sabiedrības tiesību izpratni un kultūru, sarežģī tiesību normu īstenošanu un veicina tiesisko nihilismu. Tādēļ ir svarīga juristu prasme tās sekmīgi risināt, lai saprātīgi un taisnīgi atrisinātu lietu demokrātiskas tiesiskas valsts tiesiskajā sistēmā.

Rakstīto tiesību normu kolīzija un tās atrisināšana:

1. Kas ir tiesību normu kolīzijas un kāpēc tās var izveidoties? Kā tiesību normu kolīzijas iespējams klasificēt (nosauciet vismaz vienu tiesību normu klasifikācijas kritēriju vai klasifikācijas veidu)? (3 punkti)

Tiesību normu kolīzija ir situācija, kad lietas faktiskais sastāvs pilnībā ir pakārtojams divu vai vairāku tiesību normu tiesiskajiem sastāviem, bet šo normu tiesiskās sekas ir atšķirīgas un nesavienojamas.

Kolīzijas rada likumdevēja (bez)darbība, kad likumdošanas procesā netiek saskaņotas tiesību normas un novērstas pretrunas starp tām. Kolīzijas var rasties arī laika gaitā, mainoties tiesiskajam regulējumam.

Tiesību normu kolīziju klasifikāciju veidi:

1. **Vertikālā un horizontālā** – mērķis: atrisināt, norādot kura norma jāpiemēro (saistība ar interpretāciju, 1.kolīziju norma – pārinterpretācija, racionāla likumdevēja princips); vai
2. **Alternatīvā** – Piemērojamas ir tikai vienas tiesību normas tiesiskās sekas, pie tam otra nav piemērojama tikai konkrētās kolīzijas ietvaros. Proti, viena norma modificē otru. (vispārēja – speciāla t.n.)
3. **Izslēdzošā** – piemērojamas tikai vienas normas tiesiskās sekas, otra norma jāuzskata par vispār nederīgu konkrētajā tiesību sistēmā. (augstāka – zemāka juridiskā spēka tiesību normas). Visbiežāk sastopamās kolīzijas
4. **Loģiski nesavienojamas, empīriski nesavienojamas, vērtējoši nesavienojamas**

Ja izskaidrots tiesību normu kolīzijas jēdziens – 1 punkts

Ja norādīti to rašanās iemesli (loģiska – pretruna ar saprātīgumu, empīriskā – pretruna ar efektivitāti (lietderību, tiesiskā regulējuma maiņa), vērtējoša nesavienojamība – vienlaikus ievērojot divas normas, tiek pārkāpta kāda trešā norma– 1 punkts

Ja norādīta vismaz viena kolīziju klasifikācija – 1 punkts

2. Norādiet secīgi visas kolīziju atrisināšanas normas, kuras izmantojamas, lai atrisinātu kolīziju starp rakstītajām tiesību normām! (3 punkti)

Norādāmas šādas tiesību normu kolīziju risināšanas metodes:

- 1) pārinterpretācija (galvenokārt izsvērt iespēju izvairīties no kolīzijas)
- 2) ja pretrunā nonāk nacionālā tiesību norma un ES tiesību norma, piemēro ES tiesību normu
- 3) ja pretrunā nonāk nacionālā tiesību norma un starptautisko tiesību norma, piemēro starptautisko tiesību normu
- 4) ja pretrunā nonāk normas ar dažādu juridisko spēku, piemēro normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks
- 5) vienāda juridiskā spēka tiesību normu pretrunas gadījumā vispārīgu tiesību normu var piemērot tikai tajos gadījumos, kas nav noregulēti ar nesavienojamu speciālo tiesību normu, ja pretrunā nonāk vienāda juridiskā spēka tiesību normas, piemēro speciālo tiesību normu
- 6) vienāda juridiskā spēka tiesību normu pretrunas gadījumā, ja agrāka tiesību norma nav savienojama ar vēlāku tiesību normu, jāpiemēro vēlāka norma
- 7) ja pretrunā nonāk vecāka speciālā tiesību norma un jaunāka vispārīgā tiesību norma, piemēro vecāko speciālo tiesību normu.

Ja norādīta pārinterpretācija kā pirmā metode – 1 punkts

Ja norādītas metodes kolīziju risināšanai ar ES tiesībām un starptautiskām tiesībām – 1 punkts

Ja norādītas visas septiņas kolīziju normas pareizā secībā – 1 punkts

3. Kā tiesību normu piemērotājam būtu jāatrisina kolīzija starp likumdevēja radītu Satversmes normu un demokrātiskas tiesiskas valsts vispārēju tiesību principu Satversmē? Paskaidrojiet un pamatojiet. (4 punkti)

Jautājumā norādīts, ka Satversmes norma ir likumdevēja noteikta, respektīvi, tā ir rakstīta tiesību norma (nav vienlaikus vispārējs tiesību princips). Šādā gadījumā nepieciešams skaidri identificēt, ka jautājums ir par kolīziju starp rakstīto tiesību normu un vispārēju tiesību principu, kas nav risināma pēc tās metodes, kā risina kolīzijas starp divām vai vairākām rakstīto tiesību normām. Šajā gadījumā pretruna ir starp normām, kas ietvertas divos dažādos patstāvīgajos tiesību avotos (pamatavots un papildavots). Vispārējam tiesību principam vienmēr dodama priekšroka pār rakstīto tiesību normu. Visas rakstītās tiesību normas kā tiesību normas ar zemāku juridisko spēku ir hierarhiski pakārtotas vispārējiem tiesību principiem kā tiesību normām ar augstāku juridisko spēku, jo tiesību avotu hierarhijā vispārējie tiesību principi ir virs normatīvajiem tiesību aktiem. Papildus var tikt norādīts, ka vispārējie tiesību principi izriet no pamatnormas un tādējādi ir pirms likumdevēja, kas fiksē rakstītās tiesību normas.

Ja precīzi noteikta piederība pie dažādiem tiesību avotu veidiem un parādīta izpratne, ka tie abi pastāv Satversmē – 2 punkti

Ja precīzi atrisināta kolīzija – 1 punkts

Ja pamatojums ietver norādi uz vispārējo tiesību principu izcelsmi (pamatnorma, dabisko tiesību izpratne) – 1 punkts

2. jautājums. Tiesību filozofija

Aristotelis ir viens no redzamākiem filozofiem cilvēku civilizācijas vēsturē. Viņš ir ietekmējis ne tikai viduslaiku un apgaismības laika domātājus, bet arī mūsdienās spēkā esošās tiesības un tiesu nolēmumus. Ne visi Aristoteļa koncepti mūsdienās vairs ir pieņemami. No Aristoteļa tiesību filozofijas var gūt ne tikai pamatojumu pastāvošām tiesiskām attiecībām un smelties jaunas idejas, bet tā raisa pārdomas vai pat pelna arī kritiku.

1. Aristotelis visas valstis (polisas) iedala divējādi atbilstoši tam, vai valsts vadība rūpējas par kopējo labumu vai tikai pie varas esošo labumu. Atbilstoši šim kritērijam Aristotelis valstu satversmes iedala pareizās (labās) valsts iekārtās un nepareizās (sliktās) valsts iekārtās. Zinātniskajā literatūrā valsts satversmes (iekārtas) vietā mēdz rakstīt arī jēdzienu valsts forma.

1) Aristotelis raksta par sešām dažādām valsts satversmēm (iekārtām) – tirāniju, demokrātiju, monarhiju (jeb karalisti), aristokrātiju, politiju (jeb politeju) un oligarhiju. Uzrakstiet bez pamatojuma, kuras trīs no minētām sešām valstu satversmēm (iekārtām) Aristoteļa izpratnē ir uzskatāmas par valstu iekārtām ar pareizu (labu) valsts satversmi, jo pie varas esošie rūpējas par kopējo labumu. (3 punkti)

Atbilde:

monarhija (jeb karaliste), aristokrātija, politija (jeb politeja).

Vērtēšana:

- 1) Ja norādītas pareizi trīs valstu satversmes (iekārtas), kas rūpējas par kopējo labumu – 3 punkti.
- 2) Ja norādītas pareizi divu valstu satversmes (iekārtas), kas rūpējas par kopējo labumu – 2 punkti
- 3) Ja norādītas pareizi vienas valsts satversme (iekārta), kas rūpējas par kopējo labumu – 1 punkts.

2. Aristoteļa filozofijā "vidus" ir taisnīgā pamats. Piemēram, Aristotelis "Nikomaha ētikā" raksta, ka "taisnība kā vidus parādās starp diviem lielumiem – par daudz un par maz [vai] Vidus kā līdzsvars atrodas starp divām galējībām, starp par daudz un par maz". (3 punkti)

- 1) Ja 10 ir par daudz un 2 ir par maz, kāds skaitlis matemātiski atbildīs Aristoteļa vidum attiecībā starp 10 un 2?
- 2) Aristotelis savā filozofijā kā sinonīmu jēdzienam tiesnesis lietu jēdzienu vidutājs. Vai tas ir pamatoti? (Jā/Nē, īss pamatojums).
- 3) Vai naudu Aristotelis uzskata savā ziņā par vidutāju? (Jā/Nē, īss pamatojums).

Atbildes un vērtēšana:

1) 6 ir vidus, "jo 6 ir tikpat daudz vairāk par 2, cik mazāk par 10". Par atbildi, kur norādīts 6 kā vidus – 1 punkts.

2) Jā, tas ir pamatoti. Panākt taisnību nozīmē atrast strīdus jautājumā viduspunktu un tiesnesis ir šī persona, kas cenšas noteikt šo vidu. Tāpēc vēsturiski daudzi tiesnesi dēvē par vidutāju. Par atbildi, kura satur norādi, ka tiesnesi ir pamatoti dēvēt par vidutāju, jo tiesnesis cenšas noteikt vidu strīdā starp personām kā taisnīgu risinājumu – 1 punkts.

3) Jā, nauda ir savā ziņā vidutājs un starpnieks, attiecībā pret kuru viss ir samērojams. Par atbildi, kurā norādīts, ka nauda ir vidutājs un saviem vārdiem pamatots šis secinājums – 1 punkts.

3. Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – Satversmes tiesa) 2023. gada 29. jūnija spriedumā lietā Nr. 2022-31-03 norāda, ka "Tiesiskās vienlīdzības princips nozīmē, ka vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos izturēšanās ir vienāda, savukārt atšķirīgos apstākļos – atšķirīga." (4 punkti)

1) Vai Aristoteļa izpratne par vienlīdzību atbilst tikko citētam Satversmes tiesas spriedumā atzītam? (Jā/Nē, īss pamatojums).

2) Vai Aristoteļa laika Atēnu valstī (polisā) varēja tikt īstenots cilvēku vienlīdzības princips atbilstoši mūsdienu izpratnei? (Jā/Nē, īss pamatojums).

3) Vai Aristotelis iestājās par dzimumu vienlīdzību? (Jā/Nē, īss pamatojums).

4) Saviem vārdiem (dažos teikumos) uzrakstiet Aristoteļa vienlīdzības principa izpratni.

Atbildes un vērtēšana:

1) Jā, atbilst. Aristotelis ir šādas vienlīdzības principa sākotnējās izpratnes pamatlicējs. 1 punkts.

2) Nē, jo sabiedrībā, kurā legāli ir brīvi cilvēki un nebrīvi cilvēki (vergi), cilvēku vienlīdzības princips nav īstenojams. 1 punkts.

3) Nē, Aristotelis uzskata, ka vīrietis ir augstāks un sievietē zemāka, jo vīrietis ir labāks vadītājs nekā sieviete. Protams, tās nav kunga un verga attiecības. Piemēram, vīra varu pār sievu Aristotelis raksturo kā valstsvīra, politiķa varu pār citiem brīviem pilsoņiem. 1 punkts.

"Turklāt vīrišķā un sievišķā attiecības no dabas (pēc savas būtības) ir tādas, ka pirmais ir labāks (augstāks), bet otrais sliktāks (zemāks), viens ir valdošais un otrs ir pārvaldītais" (Politik, I, 5, 1254b, 10-15). Protams, tās nav kunga un verga attiecības. Aristotelis raksturo vīrieti kā labāku vadītāju nekā sievieti. Tāpēc, piemēram, vīra vara pār sievu tiek raksturota kā valstsvīra, politiķa vara pār citiem brīviem pilsoņiem (Politik, I, 11, 1258b, 35-40; 12, 1259b, 1-15).

4) Ja pārformulēts citētais Satversmes tiesas spriedums vai saviem vārdiem uzrakstīta Aristoteļa izpratne par vienlīdzības principu, piemēram, pret vienlīdzīgiem jāizturas vienlīdzīgi un nevienlīdzīgiem nevienlīdzīgi. 1 punkts.

"Vienlīdzība attiecībās starp cilvēkiem it tāda pati kā starp lietām. Ja cilvēki nav savstarpēji līdzvērtīgi un vienādi, viņiem nepienākas vienāda daļa. Pārmetumi un savstarpēja cīņa rodas tāpēc, ka nelīdzvērtīgiem cilvēkiem tiek piešķirta vienāda daļa, – un otrādi" (Nikomaha ētika, V, 6, 105. lpp.).

3. jautājums. Latvijas tiesību vēsture

Latvijas tiesību vēsturē nozīmīgu vietu ieņem 1617. gada 18. marta Kurzemes un Zemgales hercogistes Valdības formula (pilnā nosaukumā – Formula Regiminis in Ducata Curlandiae et Semigalliae).

1. Vai Valdības formula bija Kurzemes–Zemgales hercogistes Satversme jeb Konstitūcija? (Jā/Nē, īss pamatojums!) Raksturojiet vismaz divas pazīmes, kas liecina par šādu Valdības formulas tiesisko nozīmi! (4 punkti)

Sagaidāmā atbilde

Valdības formula bija Kurzemes hercogistes pamatlikums – pirmais konstitucionālais nozīmes tiesību akts Latvijas tiesību vēsturē. Viens no vecākajiem Eiropas pamatlikumiem.

Valdības formulu par pamatlikumu jeb konstitucionālu tiesību aktu var uzskatīt, jo: 1) tam piemita augstākais juridiskais spēks – landtāgos nedrīkstēja lemt neko, kas ir pretrunā Valdības formulai (XXVII artikuls), kā arī hercogiem bija jāzvēr, ka viņi valdīs saskaņā ar Valdības formulu; 2) tas noteica pārvaldes organizācijas pamatnosacījumus un tiesu iekārtu, kā arī atsevišķas pamattiesības (XII, XLVI artikuls).

4 punktus piešķir par atbildi, kurā raksturots, ka 1) Valdības formula bija pirmais konstitucionālais tiesību akts Latvijas tiesību vēsturē, 2) pareizi nosauktas vismaz divas pazīmes, kas par to liecina, proti, landtāga vai hercoga pienākums to ievērot, kā arī tā saturs – valsts uzbūves pamatnoteikumi (pārvaldes organizācija un tiesu iekārta) un atsevišķas pamattiesības; 3) tieši nosauktas Valdības formulā noteiktās pamattiesības – tiesības uz īpašumu (īpašuma neaizskaramība) un ticības brīvība atbilstoši Augsburgas ticības apliecībai (katoļu un protestantu vienlīdzības garantēšana).

3 punkti tiek piešķirti par atbildi, kurā atbildēts, ka Valdības formula bija pirmais konstitucionālais tiesību akts Latvijas tiesību vēsturē, kā arī pareizi nosauktas vismaz divas pazīmes, kas par to liecina, proti, landtāga vai hercoga pienākums to ievērot, kā arī tā saturs – valsts uzbūves pamatnoteikumi (pārvaldes organizācija un tiesu iekārta) vai atsevišķas pamattiesības.

2 punkti tiek piešķirti par atbildi, ja atbildēts, ka Valdības formula bija pirmais konstitucionālais tiesību akts, taču minēta tikai kāda viena no pazīmēm, kas apliecina šī tiesību akta konstitucionālo nozīmi.

1 punkts, ja minēta pareiza atbilde tikai uz vienu no jautājumiem – vai nu par konstitucionālo nozīmi vispār, vai arī fragmentāri raksturots tā saturs vai minēts landtāga un hercoga pienākums valdīt saskaņā ar to.

2. Kurzemes hercogistes valstisko statusu jau pirms Valdības formulas noteica 1561. gada Pakļaušanās līgums un 1579. gada Investitūras diploms. Vai Kurzemes hercogiste bija uzskatāma par suverēnu valsti? (Jā/Nē un kodolīgs pamatojums.) Kādas tiesiskās attiecības pastāvēja starp Kurzemes hercogu un Polijas karali? (3 punkti)

Sagaidāmā atbilde

Nē, Kurzemes hercogiste nebija suverēna valsts, bet gan Polijas vasaļvalsts, proti, tā bija Polijas-Lietuvas valsts sastāvdaļa.

Starp Kurzemes hercogu un Polijas karali pastāvēja lēņtiesiskās attiecības, respektīvi, Polijas karalis bija senjors, bet Kurzemes hercogs viņa vasalis.

3 punkti tiek piešķirti par atbildi, kurā pareizi norādīts, ka Kurzemes hercogiste nebija suverēna valsts, bet gan Polijas-Lietuvas valsts vasaļvalsts, un pareizi raksturotas tiesiskās attiecības starp Polijas karali un Kurzemes hercogu.

2 punkti tiek piešķirti par atbildi, kurā pareizi norādīts, ka Kurzemes hercogiste nebija suverēna valsts, taču lēņtiesiskās attiecības starp Polijas karali un Kurzemes hercogu raksturotas nepilnīgi vai terminoloģiski neprecīzi, bet būtība atbilstoši lēņu tiesību izpratnei.

1 punkts tiek piešķirts, ja atbildēts tikai uz vienu no jautājumiem – vai nu norādīts, ka Kurzemes hercogiste nebija suverēna valsts, vai arī norādīts, ka Kurzemes hercogs bija Polijas karaļa vasalis.

3. Valdības formulas XII artikuls noteica: "Nevienam no muižniekiem vai pilsētniekiem nevar tikt atņemts tā īpašums bez likumīgas izmeklēšanas un tiesas." Paskaidrojiet, ar ko minētā Valdības formulas norma atšķiras no šodien Latvijas Republikas Satversmē garantētajām tiesībām uz īpašumu! (Raksturojiet vismaz divas atšķirības.) Vai minētā Valdības formulas norma aizsargāja arī dzimtzemnieku tiesības uz zemi? (Jā/Nē, kodolīgs pamatojums.) (3 punkti)

Sagaidāmā atbilde

Valdības formulas XII artikuls aizsargāja noteiktas kārtas – muižnieku un pilsētnieku īpašumu, kā arī citu brīvo cilvēku īpašuma tiesības.

Valdības formulas XII artikuls satur procesuālu garantiju pret īpašuma patvaļīgu atsavināšanu, savukārt Satversmes 105. panta īpašuma tiesību aizsardzības tvērums ir plašāks un paredz arī tiesības uz atlīdzību īpašuma tiesību pamatotas atsavināšanas gadījumā.

Kā atšķirība arī var tikt minēta Valdības formulas XII artikulā neesošā īpašuma sociālās funkcijas norāde, kas ir ietverta Satversmes 105. pantā (noteikums, ka īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm).

Nē, dzimtzemnieku tiesības uz zemi šī norma neaizsargāja, jo Kurzemes hercogistē pastāvēja dzimtbūšanas attiecības un dzimtcilvēki netika uzskatīti par pilntiesīgiem tiesību subjektiem. Zemnieku īpašuma tiesību saturs bija atkarīgs no katra muižnieka dabiskās izpratnes par to, kas

var vai nevar piederēt zemniekam. Turklāt dominējošos tiesību uzskats 17.gs. zemnieku neatzina par zemes īpašnieku un balstījās uz principu "nav zemes bez kunga", t.i. muižnieka.

3 punkti tiek piešķirti par pilnīgu atbildi, kurā raksturotas: 1) divas atšķirības starp Valdības formulā nostiprināto īpašuma neaizskaramību un Satversmē garantētajām tiesībām uz īpašumu un turklāt viena no tām ir par tiesību uz īpašumu atšķirīgo subjektu loku, 2) pareizi atbildēts, ka XII artikula tvērums neattiecas uz dzimtzemniekiem.

2 punkti tiek piešķirti par atbildi, ja pareizi raksturotas vismaz divas atšķirības starp Valdības formulas un Satversmes tiesību uz īpašumu aizsardzības tvērumu un turklāt viena no tām ir par tiesību uz īpašumu atšķirīgo subjektu loku, bet nav atbildēts vai nepareizi atbildēts jautājums par dzimtzemnieku tiesībām uz zemi. 2 punktus var piešķirt arī tad, ja pareizi raksturota subjektu loka atšķirība un pareizi pamatots, ka XII artikuls neaizsargāja dzimtzemnieku tiesības uz zemi, bet otra atšķirība starp Valdības formulu un Satversmi nav pietiekami skaidri izskaidrota.

1 punkts tiek piešķirts, ja pareizi raksturota galvenā un uzskatāmākā Valdības formulas un Satversmes tiesību uz īpašumu atšķirība – atšķirīgo subjektu loks. Vienu punktu piešķir arī tad, ja pareizi atbildēts (iezīmējot dzimtbūšanas attiecību kontekstu) tikai jautājums par dzimtzemnieku tiesībām uz zemi, bet nav pamanīts atšķirīgais tiesību uz īpašumu subjektu loks.

Praktiskās daļas uzdevums

Vēloties veicināt Latvijas ekonomisko uzplaukumu un sakoptas valsts tēlu, Saeima 2023.gada 9.martā pieņēma Ekotūrisma likumu. Likumprojekts tika izskatīts vispārējā kārtībā, tomēr Saeima steidzās. Likumprojekts tika izskatīts un atbalstīts 2.lasījumā, pēc kura tas jau tika nosūtīts Valsts prezidentam izsludināšanai. Valsts prezidents izsludināja likumu.

Ekotūrisma likuma 5.pants noteic: “Pašvaldības un pašvaldības iedzīvotāju padomes var izdot saistošos noteikumus par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību savā pašvaldībā vai iedzīvotāju padomes darbības teritorijā, kā arī tajos noteikt administratīvus sodus par to pārkāpšanu.”

Rīgas dome 2023.gada 5.maijā izdeva noteikumus par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā. To 3.punktā tika uzskaitītas Rīgas apkaimes, kurās noteikumi attiecināmi (piemērojami). Kā vēlāk izrādījās, 3.punktā apkaimju uzskaitījumā nebija iekļauta Bolderājas apkaime Rīgā un vēlāk Rīgai ar 2024.gada atsevišķu likumu pievienotā Baltezera apkaime.

Noteikumu 10.punkts paredz: “Iedzīvotāja pienākums ir uzturēt tam privāti piederošo pilsētas zaļo zonu labā un pievilcīgā kārtībā. Pienākuma pārkāpums sodāms ar 200 euro naudas sodu.”

Tomēr Rīgas domes deputāti Vilciņš un Lazda diskutē, vai vispār noteikumu norma ir skaidra. Vilciņš norāda, ka norma skaidra, jo, piemērojot to, jāizmanto pilsētas domes sēdēs notikušo diskusiju dokumenti, kuros redzams, ka tolaik ar labu un pievilcīgu kārtību deputāti saprot estētiski baudāmu vidi, bez atkritumiem, bez nezālēm un bez pāraugušas zāles, ar glīti apgrieztiem krūmiem un kokiem. Deputāte Lazda savukārt norāda, ka normas interpretācijā nevar izmantot domes sēžu materiālus, jo tagad ir ‘citi laiki’, cits domes deputātu sastāvs.

Piemērojot noteikumus, Bolderājas un Baltezera apkaimēs atsevišķi sodītie iedzīvotāji iebilda, ka noteikumi neattiecas uz viņiem, jo noteikumu 3.punktā šādas Rīgas apkaimes nav minētas. Iedzīvotāju aptaujā gan tika noskaidrots, ka Bolderājas un Baltezera apkaimes iedzīvotāji uzskata, ka noteikumi ir derīgi un labi, tādēļ aicina Rīgas pašvaldības policiju kontrolēt to ievērošanu arī viņu apkaimēs.

Domes kuluāros ir izskanējušas domas, ka vienlaikus valstī ir spēkā arī 1996.gada Tūrisma likums. Tas paredz, ka Ministru kabinets izdod kārtības noteikumus par pievilcīgas vides radīšanu un uzturēšanu pilsētās un lauku teritorijās, kā arī likums noteic sodus par šādas kārtības neievērošanu (administratīvu sodu no 5 līdz 35 Latvijas latiem). Ministru kabinets 1998.gadā izdevis Ministru kabineta noteikumus “Tūrisma noteikumi”, kas cita starpā regulē ārējās vides prasības pilsētās un noteic pienākumus nekustamo īpašumu īpašniekiem tās uzturēt un ievērot.

Ievērojiet, ka uzdevumā minētie fakti un tiesību akti ir izdomāti!

Lūdzu sniegt argumentētas atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Pamatojiet, vai Saeima ar Ekotūrisma likuma 5.pantu var deleģēt pašvaldībai izdot saistošus noteikumus? 1 punkts

2. Pamatojiet, vai Saeima ar Ekotūrisma likuma 5.pantu var deleģēt pašvaldības iedzīvotāju padomei izdot saistošus noteikumus iedzīvotāju padomes darbības teritorijā? 2 punkti
3. Kā tiesību normu piemērošanā apzīmē Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumu par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā 10.punktā lietoto jēdzienu “uzturēt labā un pievilcīgā kārtībā” un kāda ir tā satura noskaidrošanas un piemērošanas metode? Sniedziet īsu pamatojumu! 1 punkts
4. Par kādu tiesību normas satura noskaidrošanas metodi diskutē domes deputāti Vilciņš un Lazda? Sniedziet īsu pamatojumu! 1 punkts
5. Vai ir saskatāmi kādi Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumu par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā 10.punkta spēkā esības trūkumi? Kā to var risināt? 1 punkts
6. Pamatojiet, vai Rīgas pašvaldības policija var piemērot Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumu par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā 10.punktu uz Bolderājas un Baltezera apkaimēm pēc analogijas? 1 punkts
7. Kā sauc situāciju un sniedziet pamatojumu, kuri normatīvie akti piemērojami situācijā, uz kuru attiecināms Tūrisma likums, Ekotūrisma likums, Ministru kabineta izdoti Tūrisma noteikumi un Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumi par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā? 1 punkts
8. Vai Ekotūrisma likums ir spēkā un ir piemērojams? Kāda juridiska rakstura problēma šeit konstatējama? 2 punkti

Vērtēšanas vadlīnijas:

Kopumā par uzdevuma risinājumu var iegūt 10 punktus, kas atbilst 10 ballēm.

Turpinājumā vispārīgas no studenta sagaidāmā risinājuma vērtēšanas vadlīnijas:

1. Vai Saeima ar Ekotūrisma likuma 5.pantu var deleģēt pašvaldībai izdot saistošus noteikumus?

Saeimai pieder likumdošanas vara, tā var deleģēt pašvaldībai kā atvasinātai publisko tiesību juridiskai personai un tieši leģitimētai iestādei savā darbības teritorijā izdot ārējus normatīvos aktus - saistošus noteikumus, lai noregulētu savas publiski tiesiskās kompetences izpildes atsevišķus jautājumus. Deleģējums var būt ietverts kā vispārējā likumā – Pašvaldību likumā, tā arī atsevišķā likumā – izskatāmajā uzdevumā – Ekotūrisma likumā.

Iegūstamais punktu skaits – **1 punkts**.

2. Vai Saeima ar Ekotūrisma likuma 5.pantu var deleģēt pašvaldības iedzīvotāju padomei izdot saistošus noteikumus iedzīvotāju padomes darbības teritorijā?

Saeima nevar deleģēt pašvaldības iedzīvotāju padomei izdot ārēju normatīvo aktu – saistošus noteikumus. Pašvaldības iedzīvotājiem nav veida, kādā ietekmēt šo tiesību aktu izdošanu, kontrolēt to leģitimitāti. Pašvaldību likums pieļauj vienā pašvaldībā izveidot vairākas iedzīvotāju padomes; ja tās visas teorētiski izdotu noteikumus par vietējo kārtību, tad veidotos tiesisks sajukums.

Iegūstamais punktu skaits – **2 punkti**.

3. Kā tiesību normu piemērošanā apzīmē Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumu par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā 10.punktā lietoto jēdzienu "uzturēt labā un pievilcīgā kārtībā" un kāda ir tā satura noskaidrošanas un piemērošanas metode?

Šāds jēdziens ir nenoteikts juridisks jēdziens, ģenerālklausula.

Tās saturu noskaidro ar *praeter legem* metodi, izmantojot doktrīnas un judikatūras atziņas, bet piemēro vērtējošas subsumpcijas ceļā.

Iegūstamais punktu skaits – **1 punkts**.

4. Par kādu tiesību normas satura noskaidrošanas metodi diskutē domes deputāti Vilciņš un Lazda?

Viņi diskutē par tiesību normas satura noskaidrošanu ar vēsturisko interpretācijas metodi.

Iegūstamais punktu skaits – **1 punkts**

5. Vai ir saskatāmi kādi Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumu par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā 10.punkta spēkā esības trūkumi? Kā to var risināt?

Jā, ir trūkumi, jo ir jautājums par no personas prasītās uzvedības skaidrību, t.i., spēju noskaidrot tiesību saturu ar pienācīgas konsultācijas palīdzību.

Tiesību normas satura neskaidrība tiek risināta ar tiesību normas interpretācijas metodēm. Demokrātiskā tiesiskā valstī nepietiek tikai mehāniski nolasīt normas tekstu – tiesību piemērotājam jānoskaidro normas patiesais saturs, mērķis un vieta tiesību sistēmā.

Iegūstamais punktu skaits – **1 punkts**.

6. Pamatojiet, vai Rīgas pašvaldības policija var piemērot Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumu par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā 10.punktu uz Bolderājas un Baltezera apkaimēm pēc analogijas?

Policija nevar piemērot noteikumus uz Bolderājas un Baltezera apkaimēm, jo tās nav aptvertas ar noteikumu 3.punktu. Uzdevumā nav sniegta informācija, kas ļautu šo normu interpretēt plašāk, attiecinot uz attiecīgajām apkaimēm.

Noteikumu 10.punkta piemērošana būtu šādā gadījumā piemērošana pēc analogijas, attiecinot tā tiesiskās sekas uz situācijām, kas nav aptvertas ar noteikumu 3.punktu.

Administratīvas atbildības attiecināšana pēc analogijas nebūtu pieļaujama, jo pretēja likuma atrunas principam.

Iegūstamais punktu skaits – **1 punkts**.

7. Kā sauc situāciju un kuri normatīvie akti piemērojami situācijā, uz kuru attiecināms Tūrisma likums, Ekotūrisma likums, Ministru kabineta izdoti Tūrisma noteikumi un Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumi par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā?

Situācija, uz kuru attiecas Tūrisma likums, Ekotūrisma likums, Ministru kabineta izdoti Tūrisma noteikumi un Rīgas domes 2023.gada 5.maija noteikumi par vietējo teritoriju uzturēšanas kārtību Rīgas pašvaldībā, ir tiesību normu konkurence. Tā ir izslēdzoša, jo Ekotūrisma likums un domes noteikumi to noregulē atšķirīgi no Tūrisma likuma un Tūrisma noteikumiem, nepieļaujot šo tiesību aktu tiesisko seku piemērošanu vienlaikus.

No uzdevuma apstākļiem redzams, ka likumdevējs ar jaunāku tiesību normu ir grozījis vietējās kārtības uzturēšanas regulēšanu, t.i., deleģējis to pašvaldībām. Jaunākas un vecākas tiesību normas kolīzijas gadījumā to izšķir, piemērojot jaunāku tiesību normu – 2023.g.Ekotūrisma likumu, pašvaldības noteikumus - (tiesiskā regulējuma sistēmas konceptu).

Var minēt arī, ka tas ir tiesību normu intertemporalitātes gadījums, kad vecās tiesību normas vietā stājas spēkā jauna tiesību norma, kas regulē tos pašus tiesību jautājumus.

Iegūstamais punktu skaits – **1 punkts**.

8. Vai Ekotūrisma likums ir spēkā un ir piemērojams? Kāda juridiska rakstura problēma šeit konstatējama?

Saeima Ekotūrisma likuma pieņemšanā nav ievērojusi savu noteikto procesuālo kārtību, kādā tā izskata likumprojektus. Tomēr gan Saeima, gan Valsts prezidents to atzina par galīgu likumu un tas izsludināts kā likums Satversmes 69. un 70.pantā minētā kārtībā. Tādēļ likums ir spēkā.

Kā spēkā esošs likums, tas ir piemērojams, taču to var apstrīdēt, jo Saeima likuma pieņemšanā nav ievērojusi savu pašas noteikto procesuālo kārtību.

Iegūstamais punktu skaits – **2 punkti**.